

Zavoljo lučca, vrvca itd. primerjaj koščica, gožica, pesmica, peščica, slaščica kor tudi lučica pri nas in drugod. Sekolovski.

Pohvala in prošnja.

Močno me je razveselil gosp. Bilcov članek „o Kurantu“, zato ga pohvalim, pa tudi ne samo njega, temoč vsakega domorodca prosim, naj narodne povesti, šege, igre oznanujejo v „Novicah“. Kraj Mure in med Šavnico in Pesnico še je čučkanje navadno. Na Svečnico z blagoslovljenimi svečami se stari in mladi čučkajo. Storiijo to tako: Hitro ko hišni oče pervega svečana ali pa drugega svečana iz postelje skoči, užge svečo (vitice) in trikrat okoli glave, trikrat okoli pesti, trikrat okoli nog užgano svečo verti, proseči, da bi se mu nikakošna nesreča ne zgodila. Opominja to čučkanje na očiševanje skozi ogenj, katero je v februarji pri vseh starih arjanskih narodih navadno bilo. Znamenita je tudi beseda čučkati in našel sem v vedskih spisih slovenski sorodno. Čučkam je pomanjšavna oblika od čučam, čukam, kakor čerčkam od čerkam, in pomenjuje izvirno svečkati, lichteln, leuchteln.

V Rigveda-tu najdem verstice: „jé te çukrá'sah çuččajah çučšmah xám vapanti višitâso açvâh, ádha bhramâs ta urvijâ' vibhâti, jâtâjamâno ádhi sâ'nu pr'çneh“. (Rigveda 6. 6, 4.) — po slovenski: nje svetleče plamene, ti plameneči, kosijo zemljo bezpotani (entfesselte) konji, daleko se sveti plamnato morje, katero napolnuje verhunce Prçne. — V sanskritu çuččajah, in çučšmah nahajamo v pomenu plameneti, ali pomen plameniti je soroden s pomenom svetiti.

V Marburgu 1. sušca 1857. Davorin Terstenjak.

Spoznanje.

Povestica.

I.

Leta 1840 v podjesenskem času smo sami jaki dečki pasli po medžimurskih travnikih. Kurili smo si pod košatim hrastom in koruzo pekli. Kar zagledamo mladega moža, oblečenega kakor so sosedni Štajarci, se k nam približavati. Na glavi je imel okrogel škerlak (klobuk), okoli ram mu je visel širok gaban, vendar iz tenšega sukna, kakor ga prosti Štajarci nosijo. Tudi robača (srajca) in berguše (gače) so bile iz tenkega platna, na nogah pa so se mu lesketale svetle čizme. Po plečah mu je visela napeta torba in v roki je lepi mladi mož deržal pišalko, katero Nemci imenujejo „Flöte“.

„Zdravo dečki! Jeli Vas zebe?“ Tako nas je nagovoril, ko je pod hrast stopil. Jaz najstariji in najsgornejši (kurajzniši), kateri nisem se sivega volka bal, manj pa še Štajarca, kateri je tako mil pogled imel kakor mlado jagniče, odgovorim namesto drugih: „Ne zebe nas ne, stric! al koruzo pečemo; ako Vam se poljubi, znate z nami obedovati“. Hitro se vsede na štor, in prav mu je dišala pečena koruza.

„Dečki! začne spet tujec, znate kakšne pesmice peti, povesti pripovedovati ali igre mi pokazati in gurače?“ „O vémo jih, če hočete, vam hitro eden nas zapoje, posebno pa vé Donošova Marica dosti lepih pesem“ — mu jaz odgovorim. Marica je dalje globeleje na travniki stala. Hitro smo jo poklicali, in rada zapoje od bele lelje tako milo, da smo se vsi jokali. Štajarec si je pesem zapisal, in tudi napev in po tem reče meni: „Derži mi noto; bom jo na žvegli zapiskal“. O ljubi sladki glas, da še bi ga enkrat čul! Tako čist in mil je bil, da smo vsi koruzo pozabili, ktera nam je med poslušanjem vsa zgorela. Sadaj je vsaki nekaj zapel; ktera pesem se je Štajarcu dopadla, to si je zapisal.

„Kako pa se igrate na paši?“ — nas potem tujec vpraša — „kaj govorite ali požete pri igratih?“ Jaz hitro začnem okoli ognja skakati in kričim: „Živi ogenj, jari že-

rec, kožoderec, vse polizavec, vse požigavec, hom, hom, hom!“ Tujec se smeja čez to, vendar se mu je moglo dopasti, ker si je te verstice zapisal. Donošova Marica poiše grilovo luknjico, vtakne v njo slamico, in začne cepetati popevajoča: „Čuri muri, gospon gril, hodte vun, vaši konji so v popovi pšenici“. Tudi to si je zapisal.

Megle so začenjale solnce zakrivati in Dobrulova Jelica poje:

Sveti, sveti vančno (milo, ljubljeno) solnce!

Ne potuj vu dalnje svete;

Tam buš moglo robovati,

Hleba beloga stradati,

Sveti, sveti vančno solnce!

Mogli smo tujcu tudi nekoliko iger pokazati. Murhanov Ivan svetuje igro: „hod'mo deža prosit“. Hitro zberemo deklico in ji na nožni palec privežemo vidino perje (Artemisia, Beifuss). Po tem jo ženemo k potoku in začnemo jo neusmiljeno škropiti kričeči: „daj nam deža, Visko, daj nam deža, Visko, oj dodo dodo le!“ Ta pa ni se tujcu dopadla, ker se je deklica jokala. Bil je Murhanov Ivan velik prevzetnjak, in je ji hudo v oči škropil, namesto po glavi in plečih. Po tem še smo mu pokazali igro: „Namoš zemljo para, Kert jo razara, Mur jo pokvara“.

Vprašal nas je tudi: kakošnih duhov bi se mi otroci naj bolje bali? Eden je rekel, da se boji v gori Labusa, starega dedljeka, kateri ima jezero ninkov (nendljekov, palečnjakov) in rad mlade otroke v globoko vodo potegne; drugi se je bal babjega šentka ali šotka, kateri po drevji škerta (stöhnt, ächzt) in vsakega, kterege v roke dobí, ali oskubi ali mu v lase zaferkoči. Jaz sem se vsemu temu smejal, in rekel, da to je vse prazna laž; al kadar Kulda gromske krogle meče, Svarda ognjene strele, Baroda ploho poleva, takrat se je bati.

Naš tujec si vse to zapisuje, in vse, kar je kdor znal povedati. Potem kadar nismo ničesar več znali, se posloví in nam dade svetlo dvajsetico rekši: kupite si na golibi belega kruha.

Mi smo ga imeli za Vilenika (Zauberer) in smo dolgo gledali za njim.

II.

Moja babica so rekli en večer, ko sem lepo skledo sterl in so me otec hotli tepsti, mojemu otcu: „Mani se (jenjaj si), Vicko je bistra glava; on bi bil za zagrebačkega biškupa, pa ti ga nečeš poslati v Varaždin“. Moj otec šibo na stran denejo, in ker so se ravno šole počele, me drugi dan že ženejo prek Drave.

Pri nekem čizmarji, kateri ni znal ne čitati ne pisati, so mi najeli stanišče, in tako sem počel napredovati na polji kulture in civilizacije. Kleti sem skoro bolje znal, kakor moliti, pa tudi dijaški tako dobro, da sem v šterti šoli za godovno svojega profesorja že latinske „verzuse“ napravil. V šesti šoli sem ko ogersk Medžimurec že znal dobro madžarski in rajni Dvorski, akoravno Slovak, vendar Madžar s dušo in telom, je imel veliko veselje, ko sem pri „ekzaminu“ madžarski „peroriral“.

Iz Varaždina pridem prek Bednje in Medvedice v Zagreb. Bil sem korenjašk „filozofus“ in v Zagrebu se mi je tako dopadlo, da nisem nikdar hotel s svojimi tovarši popevati one znane dijaške pesmice:

Z Bogom ostaj Zagreb varaš,

Koji rad mladence kvaraš itd.

Zagreb je bil meni to kar so bile Gerkom Atinje, in Tuškanec bil je moj parnas. Tu sem pesmaril in prebiral stare naše Dubrovčane in prekrasne serbske narodne pesmi. Posebno so mi omilile se pesmi Slovenca Stanka Vraza. Rad bi ga bil poznal, al siromak je že več mesecov bolan ležal, in tako mi ni bilo priložnosti ga osebno spoznati.

Jedan dan, kadar ravno po ulici se šetam, se začnejo ljudi ustavljati po ulicah, eden drugemu šepče: „Ubogi Stanko je umerl“. Mene so te besede globoko ganile. Drugi dan idem ga mertvega gledat, ker nisem živega mogel viditi.

Na lepem odru je ležal ponos Slovencev in dika Horvatov. Z ostrim okom gledam na blede obraz. Vsakojake misli se gonijo po moji turobni glavi. Kolikor bolje gledam, tolikor glasneje mi nekšen skriven duh šepeče: to je tisti mož, kateri je v tebi prvo željo uzbudil pisati znati, — to je tisti Štajarec, kateri je pod košatim hrastom na domačih pašnikih tako milo piskal v žveglo, — in zares sem zapazil ta njegov najmilji nastroj na mizi med notami.

Kušnem mu blede lice v zahvalo, da on me je nadušil za domorodca, ker domorodec biti ima sicer tudi svoje muke, al kaj so muke proti sladkostim, ktera nam daja iskrena ljubezen do maternega jezika! Vicko Dragan.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Gradca se 22. febr. piše „Wandr.“, da družba kupčevavcev s štajarskim vinom, od ktere so tudi „Novice“ lani več povedale, je 9. t. m. v Gradcu in Marburgu, kjer ima svoje vinske zaloge, kupčijo odperla. Kakor vsaka stvar, tako tudi ta ni bila brez nasprotnikov. Lahko je tedaj verjeti, da je bilo vse radovedno, kaj bo in kako bo, kadar se bo začela ta kupčija. V Gradcu so vina berž prvi dan dokaj prodali, posebno na drobno; mnogo tukajšnjih kerčmarjev ga je veliko naročilo, in tudi iz zgornjega Štajarskega in Nemškega se je toliko kupcev oglasilo, da imajo opravniki že dela na kupe. Znano je, da v družbo to morejo stopiti le štajarski vinogradniki, in vsak deležnik je zavezan vsako leto najmanj za 1000 gold. vina v to družtveno zalogo dati. Ker je več največjih vinorejcev svoj delež v to zalogo odrajtalo, se je nabralo že 7000 veder starega najboljšega štajarskega vina; če pa se to, kakor je misliti, hitro poprodá, pride lahko kmali 21.000 novih veder le dobrega vina v to zalogo, ker deležniki te tergovine imajo 779 oralov vinogradov v najboljših krajih Štajarskega. Pa vsako leto se bode še bolje vino iz te zaloge dobivalo, ker deležniki so si roko dali, da ne bojo s svojo vinorejo pri starem kopitu ostali, ampak zboljšali kar bo mogoče, in so iz Rajna poklicali ključarja, ki je že pokazal, da je mojster v svojem pravilu. Poglavitno vodilo te družbe je, nič mešati in nič poblojenega prodajati, ampak le čisto, pošteno blago. Ako pogledamo ceno, ktero je družba za svojih 6 sort vina postavila, moramo reči, da gledé na res dobro in čisto vino, je cena nizka; posebno lutomerško (Luttenberger) je kaj prijetnega duha in polno vinskega cveta.

Iz Tersta. Mestna županija je za letos iz svoje dnarnice določila 1000 gold. za pogojzdevanje Krasa.

Iz Istre 26. feb. J. S—c. Potreba odrejevavnice fantov v Terstu je tudi pri nas čedalje očitniša zavolj vsako leto večje primanjke bogoslovcev in duhovnov, zato svetli teržaško-koperški škof g. Jernej Legat v svojem pastirskem listu od 22. t. m. iskreno opominjajo in spodbadajo vso duhovšino in vse verne prebivavce te škofije, naj bi jim k temu, v začetku težkemu, pa vprihodnje še potrebnišemu početju, kolikor je vsakemu mogoče, z obilnimi milodari na pomoč prišli. Ravno tako iskreno pa tudi, posebno bogatim Teržčanom, govorijo na serce, naj bi se ne le milostivi skazali za to vzrejaljšče, temoč tudi za podporo zeló potrebnega zidanja novega samostana za patre kapucine.

Iz Ljubljane. 5. dan t. m. ob 5. uri popoldne ima sl. krajnsko zgodovinsko društvo svoj véliki letni zbor. — Gosp. Tomažu Pauker-ju, c. k. deželnemu svetovavcu v Ljubljani, so cesar po najvišjem sklepu od 7 febr. podelili naslov in dostojnost c. k. namestnijskega svetovavca. — Namesto gosp. prof. Švarca je gosp. Miha Achtner izvoljen gimnazijalni profesor v Ljubljani.

Novičar iz raznih krajev.

Z lastnoročnim pismom od 28. p. m. so Cesar slavnega maršala grofa Radecki-ga v početek djali, Svojega brata, svitlega nadvojvoda Ferdinanda Maksimilijana za dež. poglavarja in Svojega namestnika v lombardo-beneškem kraljestvu izvolili, generalu topništva grofu Francu Gyulai-u pa višje armadno poveljstvo v lombardo-benečanskem kraljestvu, na Koroškem, Krajnskem in Primorskem izročili. Cesarjevo pismo do maršala Radecki-ga se glasi takole: „Dragi poljni maršal grof Radecki! S tistim živim občutkom Svoje dolžnosti in s tisto zvesto udanostjo, s ktero ste se skozi 72 let odlikovali moji armadi kot nepresežen izgled, ste mi pridšemu v moje lombardo-beneško kraljestvo odkritoserčno tudi povedali, da Vas teži že visoka starost, in me prosili, naj Vam odvzamem službo armadnega poveljnika in deželnega poglavarja. Čeravno s teškim sercom sem vendar vslišal to Vašo prošnjo le zavoljo tega, ker se nadjam, da oprostnim velikega bremena se Vam še nekoliko let bode podaljšalo Vaše slavno in meni predrago življenje zdravo in veselo. Ob enem sem ukazal vse, kar se ima zgoditi zastran Vašega prihodnjega stanú. Na vsakem mojih gradov ali v Strà-i ali Monci, ali v kraljevi villi v Milanu ali v mojem cesarskem poslopji na Dunaji, ali v palači Augarten-a ali v Hetzendorf-u, kjer koli Vam bo drago, mi bote vedno preserčen gost; meni pa bo po tem takem mogoče, Vas vselej za Vaš modri svét poprašati kadar koli mi bo treba. Da bi tako moji armadi še dolgo svetili kot najživejši izgled naše slave, ljubljeni in spoštovani od mene in vseh avstrijskih serc v hvaležnem spominu Svojega vladarja — v lastnih sjajnih spominih pa vživali plačilo minulih, slave polnih let!“ — Po „Triest. Zeit.“ sta presv. Cesar in Cesarica v pondeljek zapustila Milan. — V cesarski dnarni kovnici na Dunaji ne kujejo več srebrenih dvajsetic, ker po dogovoru več vlad, ktere želé, da bi se vpeljal edini dolar, bojo nek tudi cesarskedvajsetice prišle ob veljavo, in zato so nehali nove kovati. — Razun Tiroljske so kmetijske družbe vseh drugih cesarskih dežel razstavnemu odboru na Dunaji obljubile, da bojo poslale v razstavo večidel vse, kar se prideluje v njih deželah; — Cesar so dovolili, da se smejo takrat deležnikom razstave odpreti njih štale na Dunaji, kjer več sto najlepših kónj stoji, — in da se bojo deležniki, kteri bojo hotli, peljali v cesarsko kobilstvo v Babolno in veliko ovčarijo v Holiče. Tudi jih bo neki grajšak povabil na svojo veliko grajšino blizo Dunaja, kjer bojo vidili 600 glav pitane živine, 100 krav, 10.000 ovác, 100 svinj, 50 žbet, več sto kmetijskih mašin in kmetijskega orodja, ktero se ondi rabi, med kterimi so stiskavnice (preše) za senó, orodje za šoto rezati, in več drugega. Časnik dunajske kmetijske družbe „Allg. L. u. F. Z.“, kteri to razglašá, dostavlja temu naznanilo: „Naj nihče ne misli, da smo se v gori povedanih številkah zmotili in morebiti več povedali kakor je res. Vse je resnica; edino le, česar želimo, je, da bi tudi vreme takrat lepo in ogledovanju ugodno bilo!“ V Augarten-u (cesarskem vertu na Dunaji) se že pridno delajo priprave za razstavo. — Nekteri so že obupali, da naprava železnice od Zidnega mosta v Zagreb in Sisko se ne bo letos več dovolila; „Triest. Zeit.“ pa piše, da se ima dovoljenje to kmali pričakovati. — Politični svet nima nič posebnih novíc. Zavolj razpora Kitajskega so v zboru deržavnem te dni na ministerstvo angležko hude pušice letele, pa jih je krepko odbilo; zbor je z večino glasov poterdil djanje ministersko. — Med poveljnikom angležke armade in vlado perziško je za 3 mesce vojska ustavljena.

☞ Če ima kdo na Krajnskem prav lepih pa ne na dimu posušenih češpelj, naj jih, lepo, simo, kakih 15 funtov kmali prinese ali pošlje pisarnico kmetijske družbe; plačale se mu bojo dobro.